

Bir sosyalist deklarasyon taslağı

Türkiye yetmiş yıldır süren kentleşme sürecinin sınırına dayandı 1950'de %25 olan kentleşme oranı, (kentlerdeki nüfusun toplam nüfusa oranı) 2012'ye geldiğimizde %77'yi geçmiş bulunuyordu. Dönemin başında, yaşamak için gereksinimlerini kendi küçük toprağında ya da yarıcı olduğu toprakta çalışarak elde eden küçük köylülük yaygınken, dönemin sonunda kentlerde gelirini ücretli olarak ya da esnaf olarak çalışıp kazananlar ağırlıklı hale geldi. Kentte çalışanların içinde esnaf olarak çalışanlar azalırken ücretli çalışanlar artmayı sürdürüyor.

İstatistiklerde, 2013'te ortaya çıkan anormalliğin nedeni istatistiklerin tanımlarının değişmesidir; ancak bundan sonraki gelişimin bu oranla uyumlu olacağı beklenmelidir. Artık köylülükten kentte çalışana geçişin sınırına gelindiği açıktır. Bunu ikame edecek dış göçün de sınırlı kalacağı, kentlerin bundan sonra kural olarak kendi içinden büyüyeceği görülüyor.

Türkiye sosyalist katkıdan mahrum kentleşti

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası hızlı kentleşme süreci üç alt dönemde gerçekleşti. Kentleşme, sosyalistlerin gereksiz görüldüğü dolayısıyla etkisiz kılındığı bir kentsel düzen kurgusuna göre başladı ve 1960'lara kadarki ilk dönemde sosyalistlerin varlığı yokumsandı. 1960 ile 1980 arasındaki dönemde kentleşme ilk sonuçlarını vermeye başladı. Bu dönemde kentleşmeden sosyalistlik doğdu ve yaygınlaşmaya başladı. Sosyalistlerin yaygınlaşmasını durdurma çabaları kısa sürede devreye girdi ve sosyalistlerin kentleşme sürecine katılımı engellendi. Kentleşmenin sonuçlarının hissedilmeye başlandığı 1960-1980 döneminde sosyalistlerin katkısı sınırlı kaldı. 1980'den sonra Türkiye'de sosyalistliği imha girişimi başladı ve sosyalistlik günümüze kadar ağır bir saldırı altında kaldı.

Sosyalistsiz kentleşmenin sonuçları çarpık oldu

Kentlerde yaşam, kent dışı yaşamdan farklı olarak "uygar" (sivil, kentli) diye adlandırılan anlayışı ve davranışı geliştirir. Kentlerde birlikte uyumlu bir yaşam, kentlerde yaşayanların

uygar anlayış ve davranışa haiz olmaları durumunda olanaklıdır. Hızlı gelişim uyum gereksinimini gölgelediğinden kente yerleşenler kentlileşmeden bir süre hızlı kentleşme olanaklıdır. Türkiye'nin iktisadi olarak değerini emeğe dayanmadığı, sürekli artan kent rantının paylaşımına karşılık gelen, dışarıdan finanse edilen yetmiş yıllık kentleşme sürecinde sosyalistliğin etkin olamamasının en belirgin çarpık sonucu, kentlere taşınan nesillerin kentlileşmesinin olanaksızlaşması oldu. Sonucun toplumsal olarak çarpıklığı hukukun oturmaması, demokrasinin gelişmemesi ve kazanın kural olmasında kendini ortaya koyuyor. İktisadi olarak çarpıklıkla Türkiye'nin kalkınma potansiyelinin değerlendirilememesi olarak gerçekleşiyor. Yetmiş yıllık kentleşme süreci boyunca ekonomide denge, istikrar sağlanamıyor. Yetenek ve varlıklar dışarıya kaçıyor. İktisadi büyüme, sürekli olarak dünyanın gelişen ekonomilerinin ortalamasının altında kalıyor.

Nedir Türkiye'de eksik olan o sosyalistlik

Sosyalistlik, bireyselmüş gibi gözükken sorunların kökeninde de toplumun bulunduğu ve kalıcı çözümlerin toplumsal olduğu anlayışıyla ortaya çıktı. Sosyalizm Avrupa'da kentleşmenin hızlandığı 19. yüzyılda belirlediği zaman toplumsal ürünün değerini ağırlıklı olarak emeğin payı oluşturuyordu, çalışanlar kentlerde toplu olarak yaşıyorlardı ancak neredeyse hiç bir konuda söz hakları yoktu. Sorunların çözümünü toplumsal dönüşümde gören sosyalistler, bu dönemde çalışanın emeğine karşılık hak ettiğinin tamamını almasını sağlayacak bir toplumsal düzen arayışı içinde oldular.

20. yüzyılda Avrupa dışında sosyalist yönetimler kurulduktan sonra dünyanın her yerinde sosyalistler doğrudan ya da dolaylı olarak etkin olmaya başladılar. Sosyalistlik ve kapitalistlik arasında sosyalistlerin mutlak devlet mülkiyetini, kapitalistlerin mutlak özel mülkiyeti dayattıkları mülkiyete dayalı bir karşıtlık görüntüsü oluştu. Fiiliyatta sosyalist yönetimler altındaki ülkelerde özel mülkiyet, sosyalist olmayan yönetimler altındaki ülkelerde devlet mülkiyeti varlığını muhafazanın ötesinde artarak gelişti.

21. yüzyılda olanaklı olan sosyalist anlayış, mülkiyete dayalı olamaz; davranış ve karara dayalı anlayıştır. Devlet meşru güç kullanma ayrıcalığına sahip örgütlenmeyken; ortak

çıklarla toplu davranışta kendini belli eden kamu, devletle sınırlı kalamaz. Özel, devlet ve kamu, mülkiyet temelli olarak anlaşıldığında açmazlara yol açar. Özel, devlet ve kamu, davranış ve karar temelli olarak anlaşıldığında mülkiyet konusundaki açmazlar aşılır.

Sosyalist, kamunun özel güvencesi, sosyalizm ise özelin kamu güvencesidir. Sosyalizme siyaset yapmanın koşulları değiştirilerek ulaşılabilir. 21. yüzyıl koşullarında sosyalist düzen, ideal olarak ancak temsil niteliği bulunan meclislerin siyasal karar aldığı; hukukun bu kararların uygulanmasını sağlayacak biçimde işlediği, bunun dışında devletin etkisiz olduğu; kamunun denetlediği, demokratik olarak yönetilen özerk kurumların toplumsal işleyişin temelini oluşturduğu; kamu adına çalışan yöneticilerin kullanabilecekleri rant ve istihdam olanaklarının elendiği, meclis kararlarının uygulayıcısı olduğu bir düzendir.

Kente uyum ancak sosyalist kentleşmeyle gelir

Kamu güvencesinde özgürleşmek olarak sosyalizme alternatif, kenti, uygarlığı terktir. Kentli yaşam, kaçınılmaz olarak, adı konmamış bile olsa şu ya da bu yoğunlukta sosyalist ilkelere göre örgütlenmeye dayanır. İdeal sosyalist bir düzen kurulamasa bile, sosyalist anlayışa haiz insanların ve oluşturdukları örgütlerin etkin denetimi kente uyumu sağlar.

Addenda

Yıl	Kentleşme oranı
1927	24,2
1935	23,5
1940	24,4
1945	24,9
1950	25,0
1955	28,8

1960	31,9
1965	34,4
1970	38,5
1975	41,8
1980	43,9
1985	53,0
1990	59,0
2000	64,9
2010	76,3
2012	77,3
2013	91,3

Türkiye'deki sosyalistler hani nerede

1980'lerden başlayarak günümüze kadar hani "Türkiye'de bunlar da var" diye bir görüntüyü sağlayacak sözde sosyalist siyasal varlıklar dışında sosyalistliği toptan imha etme çabası ile sosyalistliğe her türlü saldırı durmaksızın sürdü. Ağır saldırı sonucu sosyalist siyasal varlık eridi. Tutunabilenler, birbirlerinden kopuk mevzilere çekildiler. Sosyalistlik hep başka bir şeylerin gölgesinde kaldı. Kimi Atatürkçülüğün, kimi Kürtçülüğün, kimi Avrupalılığın, kimi Avrasyacılığın, kimi çevreciliğın, kimi feminizmin, kimi onun, kimi bunun ardı sıra mevzilenip savunmada kaldı.

Ne yapmalı

İçinde buldukları siyasal güç dengeleri, sosyalist olarak hareketlerini engellediği gibi, bir araya gelmelerini olanaksızlaştırdı. Örgütsel olarak birleşme girişimleri, tutulan mevzilerin boşaltılmasına karşılık geldiğinden parçalanmalar, dağılmalar, daralmalarla sonuçlandı. Sosyalist parti ve örgütler, tuttıkları mevzileri terk etmemelidir.

Öncelikle parti ve örgütlerden bağımsız, sosyalistleri biraraya getirecek, nihayetinde parti

ve örgütlerin tuttıkları mevzileri içine alacak sosyalist toplumsal satih oluşturulmalıdır.

Ortak sosyalist anlayışın saptanması

Siyasal ihtilafların ötesinde, temel konularda, tüm sosyalistlerin benimseyeceği, herkesin anlayabileceği 21. yüzyılda Türkiye'nin koşullarına uygun sosyalist anlayışın saptanması, sosyalist toplumsal satih oluşturmaya en uygun başlangıç aşamasıdır.

Bireysel karar ve rekabet, refahı artırmak bakımından yetersizdir. Refahın rekabete dayalı artışını, zamanla refahın başlangıçtaki düzeyinin altına düşmesi izler. Toplu karar ve birlikte hareket, insanın ortak çıkar için kendi kendisini kısıtlamasıyla olanaklıdır. İnsanın ortak çıkar için dönemsel olarak kendisini kısıtlaması, zamanla kısıtlama gereksinimlerini toptan azaltır.

Türkiye'de bundan sonra etkin sosyalistlik olanaklı mıdır

Türkiye'nin varolan demografik durumunda -bir zarf arkası hesaplamasıyla- nüfusun yüzde 25'i kentleşmiştir, yüzde 45'i kente göçmüş olmakla birlikte henüz kentleşememiştir, geriye kalanı geçiş aşamasındadır. En azından önümüzdeki 10 yılda bu durumun kentleşememişlerin ve geçiş aşamasında olanların elenmesi yönünde köklü olarak değişeceği, gerçekçi bir beklentidir.

Sosyalistsiz kentleşme girişiminin çarpık sonuçları ortaya çıktıkça bilaistisna herkese zarar verdiği görülmeye başlandı ve bu durum her geçen an daha da açık hale geliyor.

Sosyalistlere karşı mücadelenin biteceğini beklemek hayalperestliktir ama bundan sonra sosyalistlerin imhasına yönelik düzenli saldırının süremeyeceği fikri, artık ham bir hayal değildir.

Kentleşmişler arasında sosyalist uyanışın, kentleşememişler arasında sosyalistliğe yönelişin sağlanması ve sosyalistliğin kentleşme sürecinin harcı yapılması zordur ama varolan koşullar buna uygundur.

Devrim

Tasarım, sabit alınan belli kuralları benimseyerek yapılır. Devrim kuralların değişimidir. Devrim, tasarlanıp yapılmaz; tasarlanıp yapıldı mı devrim olmaz. Devrimci, devrime hazır olup devrimin koşulları oluştuğunda etkin olandır. Devrim, koşulları oluşsa bile devrimci yoksa kendisinin tersine akar. Kendilerinin öncülük ettikleri bir devrimi amaçlayan sosyalistler bulunmakla birlikte, devrim genel olarak sosyalistlerin temel hedefi değildir; ama sosyalist, her an için devrime hazırdır. Tüm sosyalistler için geçerli olan devrimcilik anlayışı, devrimin kargaşa çıkarmak değil tam tersine koşulları değişen kargaşa içindeki dünyada değişen koşullara uyumlu bir düzeni hızla kurmak olduğudur.